

Iva MÁLKOVÁ
Ostravská univerzita

DOI: 10.14746/bo.2021.4.13

Hrst postřehů. Prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc.

Ta, již chci věnovat pozornost, se na mě kvůli tomu bude chvíli mračit. Prof. Urbanová nemá ráda zbytečné okázalosti. Snad přijme krátké zastavení, drobnou poklonu směrem k provokující a iniciující osobnosti.

Její odborná cesta začíná v šedesátých letech na olomoucké univerzitě, ale badatelský život spojuje s ostravským univerzitním prostředím. Nechci však tvořit odborný životopis prof. Urbanové, ani představovat soupis její bohaté a rozmanité publikační činnosti (to mj. pro první fázi jejího vědeckého života zachycuje její Bibliogra-

fie 1973–1999, kterou vydal Ústav pro regionální studia v závěru XX. století, a současné dvacetiletí pak informace na webech Ostravské univerzity), ale pokusím se předitřit určující rysy její dosavadní tvůrčí cesty.

Zdá se, když procházíme více jak dvacítku pouze knižních publikací, že lehce a přitom pregnantně formuluje problémy, které určují různé oblasti literární teorie, literární historie a uměnovědné kritiky. Při poznávání literatury pro děti a mládež, tady iniciovala i řadu pravidelných odborných setkání jak v Čechách, tak na Slovensku, to prokazují její *Meandry a metamorfózy dětské literatury* (z roku 2003), nebo *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež v 90. letech XX. století (Reflexe české tvorby a recepcce, z roku 2004)*. Pokud se věnuje spisovatelům, spisovatelkám, výtvarným umělcům a umělkyním, představuje je nejdříve v přednáškových cyklech doma i v zahraničí (často přednáší ve Španělsku, Polsku, na Slovensku), sleduje jejich přesahy do různých médií (Květa Pacovská), jejich reflexi v jinojazyčných kulturách a až poté zpracovává ve studiích a monografiích (mj. *Dialogy Ivy Procházkové, 2012*). Věřící pregnantnosti a celostnosti bibliografií. V bádání o povaze a identitě regionální literatury využívá také sociologické přístupy, její *Region bez hranic. Sociologická sonda do vnímání literatury na Ostravsku* (2001) otevřel nepřehlédnutelně další linii její profesní i obecně oborové orientace. V *Souřadnicích času a míst* (2016), v polské variantě *Współrzędne czasu i miejsc* (2019) se spoluurčující stává tematika domova a kulturní paměť (zvláště v dílech Oty Filipa, Jana Balabána, Miroslava Stoniše, Petra Čichoně, Evy Tvrde aj.)

Přesahy jsou zřejmé i v monografiích, kde od slova přechází k pojetí obrazu, což zachycují *Figury a figurace* (2010), nebo *Konfigurace. Figury a figurace II.* (2021), kdy v zastaveních analyzuje mj. obrazová zpracování, vizualizaci, intermediální rozměr současné literatury pro děti a mládež, ale i knihy věnované fotografiím Zdeňka Stuchlíka (*Hledání souvislostí, 2007*), či obrazům Lumíra Čmerdy (2017).

Nepřehlédnutelná je řídicí role prof. Urbanové, kdy v postavení vedoucí katedry, nebo ředitelky Centra regionálních studií samozřejmě rozhodovala v souladu s přesvědčením, že univerzitní pracoviště má mít atmosféru podněcující jak pedagogický výkon, tak konkurenční napětí, což dává každému příležitost představit vlastní badatelskou činnost. Z takového prostředí se generuje mj. série mezioborových symposií a kolektivních monografií Valašsko, spoluprofilující několik pracovišť Filozofické fakulty Ostravské univerzity.

Svatava Urbanová stále kultivuje svou schopnost zachytit a sledovat určující jevy ve vazbách na tradici, k dosavadním teoretickým výkladům. K tomu patří i odvaha pojmenovat, díky svým znalostem filologie, filozofie, výtvarného umění, kinematografie, a přesně a často v překvapivých doposud nevyšlovených souvislostech odhalovat a odhadovat proměny daného fenoménu.

To, co považují za určující jsou: její energie, podnětnost jejich myšlenek a stále a opakovaně znepokojující a přesně zasahující kritické postřehy. Otevírá jimi možnost někam se posunout těm, kdo naslouchají, kdo přemýšlejí nad vyřčeným, nikoli

nad uraženou pýchou. S tím souvisí i skutečnost, že ač je sama výrazná osobnost, není jen individualistická, dává příležitost dalším, aby zakoušeli určitý žánr, metodu, a sami poté rozhodli o vlastním směřování.